



Hilal DOĞAN GÜNEY^{1, a}
Pınar GÖBEL^{2, b}

¹ Safranbolu İlçe Sağlık
Müdürlüğü
Beslenme ve Diyet Birimi,
Karabük, TÜRKİYE

² Sağlık Bilimleri
Üniversitesi,
Gülhane Sağlık Bilimleri
Fakültesi,
Beslenme ve Diyet Bölümü
Ankara, TÜRKİYE

^a ORCID: 0000-0003-1770-711X

^b ORCID: 0000-0001-7152-1581

Geliş Tarihi : 10.02.2025
Kabul Tarihi : 24.02.2026

Yazışma Adresi

Hilal DOĞAN GÜNEY
Safranbolu İlçe Sağlık
Müdürlüğü
Beslenme ve Diyet Birimi,
Karabük, TÜRKİYE

hilaldogan21@gmail.com

ARAŞTIRMA

F.Ü.Sağ.Bil.Tıp.Derg.
2026; 40 (2): 150 - 158
http://www.fusabil.org

Ebeveynlerin Besleme Tarzı ve Duygusal Zeka Düzeyinin Çocuklardaki Yeme Davranışı ile İlişkisi

Amaç: Ebeveynlerin beslenme tutum ve davranışları; çocukların Beden Kitle İndeksi (BKİ)'si ile yeme davranışlarını etkilemektedir. Bu çalışma; ebeveynlerin besleme davranışları, beslenme davranışları ve duygusal zekalarının çocukların ağırlık denetimi ve nasıl beslenmesi gerektiği ile ilgili inançları, tutumları ile ilişkisinin belirlenmesi amacıyla planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma örneklemi Ekim-Aralık 2023 tarihleri arasında Karabük İlinde ana okullarda öğrenimlerine devam eden 224 çocuğun ebeveynleri oluşturmıştır. Ebeveynlerin sosyodemografik bilgileri, antropometrik ölçümleri, genel sağlık durumları, beslenme alışkanlıkları, çocuğun beslenme alışkanlıklarını içeren form ile Ebeveyn Besleme Tarzı Anketi, Çocuklarda Yeme Davranışı Anketi ve Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği'ni içeren form kullanılarak veriler toplanmıştır.

Bulgular: Çocukların %25.3'ü BKİ-z skoruna göre normal, %34.2'sinin ise fazla kiloludur. Ebeveynlerin %71.9'u çocuğunun normal vücut ağırlığına sahip olduğunu düşünmektedir. Yüzde 87.5'i ek besinlere 4-6 ay arasında başlamıştır. Çocuğun beslenmesi ile ilgilenen kişi %62.5 oranında annedir. Anne babanın eğitim durumu, çocukların BKİ'si, çocuğun cinsiyeti arasında ölçekler ve alt ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Ebeveynlerin ve çocukların yeme davranışları; anne-baba eğitim durumları, aile büyükleriyle bir arada yaşama durumu, çocuk sayısı, ebeveynlerin BKİ sınıfları, çocuğun cinsiyeti, ev ortamında beslenmeyle ilgilenen kişi gibi çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Gelecekte yapılacak daha kapsamlı çalışmalarda destekleneceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, yeme davranışı, duygusal zeka

The Relationship Between Parents' Feeding Style and Emotional Intelligence Level with Children's Eating Behaviour

Objective: Parents' feeding attitudes and behaviours affect children's Body Mass Index (BMI) and eating behaviours. This study was planned to determine the relationship between parents' feeding behaviours, nutritional behaviours and emotional intelligence with their beliefs and attitudes about weight control and how children should be fed.

Materials and Methods: The study sample consisted of parents of 224 children attending kindergarten in Karabük Province between October and December 2023. Data were collected using a form including sociodemographic information, anthropometric measurements, general health status, nutritional habits, nutritional habits of the child and a form including the Parental Feeding Style Questionnaire, Eating Behaviour in Children Questionnaire and Emotional Intelligence Assessment Scale.

Results: According to the BMI z-scores, 25.3% of the children were of normal weight and 34.2% were overweight. 71.9% of parents thought their child was of normal weight. 87.5% started supplementary feeding at 4-6 months. The person who takes care of the child's nutrition is the mother with a rate of 62.5%. Statistically significant differences were found between parents' educational status, children's BMI and children's gender in the scales and subscales ($p<0.05$).

Conclusion: Parents' and children's dietary habits are influenced by environmental factors such as parents' level of education, living with elders in the family, number of children, parents' BMI class, the child's gender and the person who takes care of nutrition in the home environment. It is thought that this will be supported by more comprehensive studies to be carried out in the future.

Key Words: Obesity, eating behaviour, emotional intelligence

Giriş

Yaşamın ilk beş yılı zihinsel ve fiziksel büyümenin hızlı olduğu kritik bir dönemdir. Sağlıklı beslenme davranışları; yetersiz beslenmeyi önlemenin yanı sıra diyabet, inme, kanser ve kardiyovasküler hastalıklar gibi bulaşıcı olmayan hastalıkları önlemeye ve çocuklarda zihinsel sağlığı olumlu yönde etkilemeye yardımcı olur (1). Küresel olarak, 0-5 yaş arası çocuklar arasında obezite prevalansı giderek artmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, son yıllarda dünya genelinde çocuklardaki obezite yaygınlığının üç katına çıktığı belirlenmiştir (1-3). Yapılan araştırmalar, Türkiye'de okul öncesi ve çocukluk döneminde obezite artışının endişe verici boyutlarda olduğunu göstermektedir

(2). Çocuk yaşlarda sağlıklı beslenme alışkanlığının geliştirilmesi, çocuk sağlığının en önemli belirleyicisi olmakla birlikte, edinilen beslenme alışkanlığı genelde yetişkinlik döneminde de devam etmektedir (4, 5).

Yeme davranışları okul öncesi dönemde veya öncesinde şekillenir, ancak davranışın gelişimine birçok faktör katkıda bulunabilir. Bunlar arasında genetik yatkınlıklar, besin tercihleri ve yeme alışkanlıklarının yanı sıra ebeveyn faktörleri de dahil olmak üzere sosyal ve çevresel faktörler yer alır (6). Çocukluktan itibaren sağlıklı beslenme alışkanlıkları geliştirmek, çocukların kişisel gelişimine ve gelecekteki sağlığına önemli ölçüde katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda genel sosyal sağlık için de önemli bir temel oluşturur. Araştırmalar, ebeveynlerin çocuk besleme davranışlarının obezite gelişimini etkileyen önemli faktörlerden biri olduğunu göstermiş ve bu davranışların çocukların tükettiği besin tipi ve miktarını, yeme sıklığı ve beslenme alışkanlıklarını etkileyebildiğini ortaya koymuştur. Yemek yeme davranışı, besin alımı için basit bir yöntemdir ancak sağlıklı beslenme, çocukların öğrenmesi için karmaşık bir insan davranışdır. Çocuklarda yeme davranışını öğrenmenin ana kaynağı ebeveynlerdir (7, 8). Çocuklar, ebeveynlerin yeme alışkanlıklarını taklit ederek onları bir model olarak görebilir. Yapılan çalışmalar ebeveynlerin besleme davranışı ile çocukların yeme alışkanlıkları arasında önemli bir bağlantı olduğunu doğrulamaktadır (3,6). Çocukların yeme davranışları, duyarlı ebeveynlik yaklaşımlarından, ebeveynlerin sağlıklı beslenme konusunda çocuklara rol model olmalarından, çocukların besin seçimi ve hazırlanması aşamalarına katılımlarından ve genel olarak ebeveyn-çocuk güvenli bağlanma ilişkisinden etkilenebilir (9). Ebeveynlerin beslenme ile ilgili olumlu davranışları, evde besin çeşitliliği ve dengesini sağlamak, sağlıklı bir beslenmeyi destekleyen bir ev ortamı oluşturmak ve çocuklara sağlıklı beslenme hakkında bilgi vermek gibi faktörlerle ilişkilendirilmiştir. Bu olumlu davranışlar, çocuklarda yemek seçiciliğinin azalması ve yemekten daha fazla keyif almayla ilişkilendirilmiştir (10).

Ebeveynlerin çocuk besleme uygulamaları ile çocukların yeme kalıpları arasındaki ilişki, büyük ölçüde annelerin uygulamaları ve tutumları ile ilgili olup sıklıkla babalara daha az odaklanır (11, 12). Önemli sayıda araştırma anne obezitesinin çocukluk obezitesinin önemli bir belirleyicisi olduğunu göstermektedir. Anne ve babaların çocuklarına karşı beslenme yaklaşımları, kendi ağırlıkla ilgili deneyimleri, çocuklarının BKİ'sini algılamaları, ebeveynlerin diyet ve fiziksel görünüm ile ilgili cinsiyet farklılıkları hakkındaki inançlarını etkilemektedir (13-16).

Duygusal zeka, bireyin hedeflere ulaşma, ilişkilerde başarılı olma, problem çözme ve sağlıklı seçimler yapma gibi becerilerini kapsayan bir yetenek olarak tanımlanabilir. Aile, ilk duygusal uyarıların alındığı ortamdır ve çocuklar, duygusal deneyimlerini aileleri aracılığıyla öğrenirler. Ebeveynler, duygusal zeka becerilerini çocuklarına yansıttıklarında daha mutlu,

uyumlu, başarılı ve tatmin olmuş bireyler yetiştirme potansiyeline sahiptir (16, 17). Bu çalışma, ebeveynlerin çocuk besleme tarzları, duygusal zeka düzeyleri ve çocukların yeme davranışları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Ebeveynlerin besleme davranışları, çocukların ağırlık denetimi ve beslenme inançlarına yönelik tutumlarını değerlendirmeyi hedeflemektedir.

Gereç ve Yöntem

Araştırma ve Yayın Etiği: Çalışma için Karabük Üniversitesi, Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'dan 08/05/2023 tarihli etik onayı (Karar No:2023/1363) alınmış ve ailelerin araştırmaya gönüllü katılımı sağlanmıştır.

Araştırma Yeri, Zamanı ve Örneklem Seçimi: Kesitsel olarak yapılan bu çalışmada araştırma örneklemini Ekim-Aralık 2023 tarihleri arasında Karabük ilinde anaokullarında öğrenimlerine devam eden, çalışmaya katılmaya gönüllü 224 çocuğun ebeveynleri oluşturmuştur. Anket formunda eksiklik olan 13 kişi çalışmadan çıkarılmıştır. Araştırma öncesinde katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmayı kabul eden gönüllü bireyler "Bilgilendirilmiş Olur Formu" imzalatılarak araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışma Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uygun olarak yapılmıştır.

Çalışma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından uygulanan anket formu kullanılmıştır. Anket katılımcılara yüz yüze uygulanmış olup anketin tamamlanması yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Ebeveynlerin sosyodemografik bilgileri, antropometrik ölçümleri, genel sağlık durumları, beslenme alışkanlıkları, çocuğun demografik özellikleri, çocuğun beslenme alışkanlıklarını içeren form ile Ebeveyn Besleme Tarzı Anketi (EBTA), Çocuklarda Yeme Davranışı Anketi (ÇYDA) ve Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği (DZDÖ)'ni içeren form kullanılarak veriler toplanmıştır.

Ebeveyn Besleme Tarzı Anketi (EBTA): Ebeveynlerin çocuklarını besleme davranışları, Wardle ve ark. (18) tarafından geliştirilen EBTA ölçeği kullanılarak belirlenmiştir. Ölçek, Özçetin ve ark. (19) tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve geçerlilik ile güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Toplamda 27 madde içeren ölçek, "duygusal (emosyonel, duygusal bir stres durumunda çocuğa yiyecek verilmesi)", "cesaretlendirici (çocuğun yemek yemesi için teşvik edilmesi)", "yardımcı (enstrümantal) (yiyeceğin bir ödül olarak kullanılması)", "kontrollü (aşırı yemeyi kontrol, çocuğun yediği yiyeceklerin niteliği ve niceliğinin ebeveyn tarafından kontrol edilmesi)" alt boyutlarından oluşmaktadır. Bu alt boyutlar, "toleranslı kontrollü" ve "sıkı kontrollü" olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır. Ölçekteki ifadeler 5'li likert tipindedir, her zaman 5, sıklıkla 4, ara sıra 3, nadiren 2, asla 1 olarak puanlanır (ölçeğin 1., 11., 16. ve 23. maddeleri ters kodlanmıştır). Her bir alt boyuta ait

maddelerden elde edilen puanlar toplanarak alt boyutun toplam puanı hesaplanır. En yüksek puanın belirlendiği alt boyut, ebeveynlerin hangi besleme tarzına daha fazla eğilim gösterdiğini göstermektedir (18, 19).

Çocuklarda Yeme Davranışı Anketi (ÇYDA):

Çocuklardaki obezite veya iştahsızlık eğilimini önceden belirlemeye yönelik olarak geliştirilen Çocuk Yeme Davranışları Anketi (ÇYDA), ilk olarak Wardle ve ark. (18) tarafından 2001 yılında oluşturulmuştur. Türkçe adaptasyonu ise Yılmaz ve Erkorkmaz (20) tarafından yapılmış olup, ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik Cronbach alfa katsayısı 0.69 olarak belirlenmiştir. ÇYDA, ebeveynlerin cevapladığı, 5'li Likert tipinde (1=Asla, 5=Her zaman) 35 maddeden ve 8 alt boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçeğin kesim noktası belirlenmemiş olup, grup karşılaştırmalarında her bir alt ölçeğin toplam puanları karşılaştırılabilir. Bu çalışmada, ÇYDA ölçeğinin Cronbach alfa katsayısı 0.702 olarak bulunmuştur.

Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği (DZDÖ):

Hall tarafından 1999 yılında geliştirilen ve aynı yıl Türkçe geçerlik güvenirliği Ergin (21) tarafından yapılan bir duygusal zeka ölçeği bulunmaktadır. Bu ölçek, beş alt boyuttan oluşmaktadır: Duygularının farkında olma (6 madde), duygularını kontrol etme (6 madde), kendini motive etme (6 madde), empati (6 madde), sosyal beceriler (6 madde). Likert tipindeki ölçek, 30 maddeden oluşmaktadır. Değerlendirmede tersine çevrilen ifade bulunmamaktadır. Toplam puan 129 ve altında ise düşük, 130-154 arasında ise normal, 155 ve üzeri ise yüksek duygusal zeka seviyesini ifade etmektedir.

Verilerin Analizi: İstatistiksel analizler SPSS 27.0 (IBM SPSS Statistics) adlı paket program kullanılarak yapılmıştır. Bulguların yorumlanmasında frekans tabloları ve tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Normal dağılıma uygun ölçüm değerleri için parametrik yöntemler kullanılmıştır. Parametrik yöntemlere uygun şekilde grup sayısı iki olduğu durumda Bağımsız gruplarda t-testi, ikiden fazla olduğu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Ölçüm değerlerinin birbirleriyle ilişkisinin incelenmesinde Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Korelasyon katsayılarının yorumları $r=0$; ilişki yok, $r=0.01-0.29$; zayıf düzeyde ilişki, $r=0.3-0.7$; orta düzeyde ilişki, $r=0.71-0.99$; yüksek düzeyde ilişki, $r=1$; mükemmel ilişki düzeyleri ile yorumlanmıştır. Analiz sonuçları karşılaştırma testleri için %95 güven düzeyinde ve 0.05 anlamlılık değerinde, korelasyon testleri için %95 ve %99 güven düzeylerinde 0.05 ve 0.01 anlamlılık değerlerinde yorumlanmıştır.

Bulgular

Tablo 1'de katılımcıların demografik ve antropometrik özellikleri verilmiştir. Katılımcıların demografik ve antropometrik özellikleri verilmiştir. Ebeveynlerden; annelerin BKİ'si $23.9 \pm 3.90 \text{ kg/m}^2$ ve yaş ortalaması 34.3 ± 4.30 ; babaların BKİ'si $26.2 \pm 2.80 \text{ kg/m}^2$ ve yaş ortalaması 36.8 ± 4.55 olarak saptanmıştır. Çocukların %53.1'i kız. %46.9'u erkek olup çocukların BKİ-Z skorlarına bakıldığında %25.3'ünün normal. %34.2'sinin fazla kilolu olduğu saptanmıştır.

Tablo 2'de katılımcıların EBTA puanları, ÇYDA puanları ve DZDÖ puanları ile anne-baba eğitim durumları, aile büyükleriyle bir arada yaşama durumu, çocuk sayısı, beden ağırlığı hakkındaki düşünce, sigara içme durumu, sosyal medya üzerinden çocuk beslenmesi üzerine takip durumu, anne-baba BKİ sınıfları, çocuğun cinsiyeti ve ev ortamında beslenmeyle ilgilenen kişilere ilişkin analiz sonuçları yer almıştır. Tablo 3'te ebeveynlerin BKİ'leri ile eğitim durumları, çocuğun beden ağırlığı hakkındaki düşünceleri, çocuğun doğum şekli ve çocuğun zamanında doğma durumuna ilişkin analiz sonuçları yer almıştır. Annelerin ve babaların eğitim durumuna göre BKİ değerlerinde anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır ($F=12.011, 9.072; 13.342, 12.240, p<0.05$). Benzer şekilde çocuğun beden ağırlığı hakkındaki düşünceleri ile annenin BKİ'si arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($t=5.223, p<0.05$). Çalışmada, annenin eğitim durumu ile ÇYDA puanları alt ölçeklerinden gıdadan keyif alma dışında tüm alt ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Baba eğitim durumu ile ÇYDA puanları alt ölçeklerinden gıda heveslisi dışında tüm alt ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Anne, baba ve çocuğun BKİ'leri ile ÇYDA puanları alt ölçekleri arasında gıdadan keyif alma, içme tutkusu, tokluk heveslisi, yavaş yeme, duygusal yeme ve yemek seçiciliği alt ölçekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Anne BKİ değeri ≥ 30 ve baba BKİ değeri 25-29.9 arasında olanların ÇYDA anket puanı en düşük bulunmuştur. Baba BKİ'sine göre, gıda heveslisi, duygusal aşırı yeme ve yemek seçiciliği alt boyutlarında farklılaşma olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4'te annenin yaşı, babanın yaşı, çocuğun doğum ağırlığı, annenin vücut ağırlığı, annenin boy uzunluğu, annenin BKİ'si, babanın BKİ'si, babanın vücut ağırlığı, babanın boy uzunluğu, çocuğun vücut ağırlığı, çocuğun boy uzunluğu, EBTA puanları, ÇYDA puanları ve DZDÖ puanlarının ilişkisi incelenmiştir.

Tablo 1.Ebeveynlerin ve çocukların demografik ve antropometrik özelliklerinin dağılımı

	Anne		Baba	
	Ort	SS	Ort	SS
Yaş (yıl)	34.3	4.30	36.8	4.55
Vücut ağırlığı (kg)	62.9	10.60	81.2	9.72
Boy uzunluğu (cm)	162.0	5.90	176.0	5.13
	n	%	n	%
BKİ (kg/m²)				
<18.5	7	3.10	-	-
18,5-24.9	126	56.30	91	40,6
25-29.9	77	34.40	112	50,0
>30 ve üzeri	14	6.30	21	9,4
Eğitim durumu				
İlkokul	21	9.40	14	6.30
Ortaokul	14	6.30	14	6.30
Lise	63	28.10	105	46.90
Lisans	112	50.00	77	34.40
Lisansüstü	14	6.30	14	6.30
Çocuk (n:224)	Ort±SS			
Yaş (yıl)	5.1±0.74			
Vücut ağırlığı (kg)	20.8±4.45			
Boy uzunluğu (cm)	114.2±10.27			
		n	%	
Çocuğun cinsiyeti	Erkek	105	46.9	
	Kız	119	53.1	
Çocuk BKİ (z skor)	Çok zayıf	35	15.6	
	Zayıf	14	6.2	
	Normal	57	25.3	
	Fazla kilolu	77	34.2	
	Obez	42	18.7	
Ailedeki çocuk sayısı	1	70	31.3	
	2	126	56.2	
	3	28	12.5	
Çocuğun beden ağırlığı hakkında ebeveyn düşüncesi	Zayıf	63	28.1	
	Normal kilolu	161	71.9	
Çocuğun beslenmesi ile ilgilenen kişi	Anne	140	62.5	
	Anne-Baba	63	28.1	
	Büyükanne	21	9.4	

Tablo 2. EBTA puanları, ÇYDA puanları ve DZDÖ puanları ile bazı özelliklerin ilişkisi

Ölçek puan ortalamaları (Ort±SS)		EBTA Puanları 89,28±11,55					ÇYDA Puanları 93,72±14,84					DZDÖ Puanları 73,41±26,25				
		n	Ort	SS	Analiz	p	n	Ort	SS	Analiz	p	n	Ort	SS	Analiz	p
Annenin eğitim durumu	İlkokul	21	85	14	F=5.612	0.000	21	95	17	F=13.890	0.000	21	74	27	F=0.058	0.994
	Ortaokul	14	92	40			14	95	70			14	71	27		
	Lise	63	92	12			63	91	13			63	74	26		
	Üniversite	112	87	11			112	92	12			112	73	26		
	Lisansüstü	14	98	10			14	119	21			14	74	28		
Babanın eğitim durumu	İlkokul	14	99	40	F=5.727	0.000	14	105	80	F=2.355	0.055	14	78	26	F=0.433	0.785
	Ortaokul	14	90	50			14	94	80			14	72	27		
	Lise	105	89	14			105	93	14			105	74	26		
	Üniversite	77	86	10			77	92	18			77	71	26		
	Lisansüstü	14	97	00			14	102	30			14	79	27		
Aile büyükleriyle birlikte yaşama durumu	Birlikte Yaşıyor	42	85	19	t=-2.487	0.014	42	88	17	t=-2.813	0.005	42	73	27	t=-0.194	0.847
	Ayrı Yaşıyor	182	90	90			182	95	14			182	74	26		
Çocuk sayısı	1	70	90	11	F=7.669	0.001	70	99	17	F=8.484	0.000	70	72	26	F=0.382	0.683
	2	126	87	10			126	92	13			126	73	26		
	3	28	97	15			28	87	11			28	77	27		
Çocuğunun beden ağırlığı hakkındaki düşünce	Zayıf	63	91	14	t=1.488	0.138	63	88	12	t=-4.455	0.000	63	74	26	t=0.144	0.680
	Normal Kilolu	161	89	10			161	96	15			161	73	26		
Anne BKİ (kg/m ²)	<18.5	7	97	00	F=17.348	0.000	7	99	00	F=4.823	0.003	7	80	28	F=0.445	0.721
	18.5-24.9	126	92	12			126	97	16			126	75	26		
	25-29.9	77	86	80			77	89	13			77	72	26		
	>30	14	74	11			14	89	80			14	69	27		
Baba BKİ (kg/m ²)	18.5-24.9	91	86	16	F=5.610	0.004	91	96	20	F=9.844	0.000	91	73	26	F=0.025	0.975
	25-29.9	112	91	60			112	90	9			112	74	26		
	>30	21	92	60			21	104	5			21	74	27		
Çocuk BKİ (z skor)	Çok zayıf	35	92	60	F=1.316	0.265	35	96	5	F=7.396	0.000	35	73	26	F=0.095	0.984
	Zayıf	14	85	40			14	98	10			14	72	27		
	Normal	57	88	13			57	99	18			57	73	27		
	Fazla kilolu	77	89	15			77	87	16			77	75	26		
	Obez	42	91	60			42	95	11			42	72	27		
Çocuğun cinsiyeti	Erkek	105	90	10	t=0.956	0.340	105	98	16	t=4.149	0.000	105	73	26	t=-0.080	0.937
	Kız	119	89	13			119	90	13			119	74	26		
Ev ortamında çocuğun beslenmesiyle genellikle ilgilenen kişi	Anne	140	88	10	F=30.441	0.000	140	93	14	F=22.858	0.000	140	74	26	F=0.139	0.871
	Anne-baba	63	96	10			63	101	15			63	75	27		
	Büyükanne	21	76	10			21	78	3			21	71	27		

p<0.05. Ort: Ortalama. SS: Standart sapma

*Normal dağılıma uygun olan ölçüm değerleri için parametrik yöntemler kullanılmıştır. Parametrik yöntemlere uygun şekilde, iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında "Independent Sample-t" test (t-tablo değeri); üç veya daha fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında "ANOVA" test (F-tablo değeri) yöntemi kullanılmıştır. Üç veya daha fazla grup için anlamlı fark çıkan değişkenlerin ikili karşılaştırmaları için LSD ve Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır.

Tablo 3. Ebeveynlerin BKİ'leri ile bazı demografik özelliklerin ilişkisinin dağılımı

		Anne BKİ (kg/m ²)					Baba BKİ (kg/m ²)				
		n	Ort	SS	Analiz	p	n	Ort	SS	Analiz	p
Annenin eğitim durumu	İlkokul	21	20.4	0.66	F=12.011	0.000	21	29.0	4.90	F=9.072	0.000
	Ortaokul	14	26.8	1.20			14	26.5	0.40		
	Lise	63	23.7	2.84			63	25.9	2.54		
	Üniversite	112	24.8	4.44			112	26.0	2.32		
	Lisansüstü	14	20.2	2.32			14	24.0	0.69		
Babanın eğitim durumu	İlkokul	14	19.2	0.49	F=13.342	0.000	14	30.0	4.83	F=12.240	0.000
	Ortaokul	14	26.6	1.42			14	26.9	0.05		
	Lise	105	24.4	3.82			105	25.2	2.23		
	Üniversite	77	24.4	3.87			77	26.4	2.36		
	Lisansüstü	14	20.1	1.79			14	26.8	3.58		
Çocuğun beden ağırlığı hakkındaki düşünce	Zayıf	63	21.9	3.20	t=-5.223	0.000	63	25.7	3.77	t=-1.374	0.171
	Normal Kilolu	161	24.7	3.86			161	26.3	2.28		

p<0.005, Ort: Ortalama, SS: Standart sapma

*Normal dağılıma uygun olan ölçüm değerleri için parametrik yöntemler kullanılmıştır. Parametrik yöntemlere uygun şekilde, iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında "Independent Sample-t" test (t-tablo değeri); üç veya daha fazla bağımsız grubun karşılaştırılmasında "ANOVA" test (F-tablo değeri) yöntemi kullanılmıştır. Üç veya daha fazla grup için anlamlı fark çıkan değişkenlerin ikili karşılaştırmaları için LSD ve Bonferroni düzeltmesi uygulanmıştır.

Tablo 4. EBTA, ÇYDA ve DZDÖ puanları ile bazı demografik özelliklerin korelasyonu

Korelasyon (n=224)		Çocuğun Vücut Ağırlığı (kg)	Çocuğun Boy Uzunluğu (cm)	EBTA Toplam Puan	ÇYDA Toplam Puan	DZDÖ Toplam Puan
Annenin yaşı (yıl)	r	0.210**	0.345**	0.133*	0.064	0.027
	p	0.002	0.000	0.046	0.337	0.684
Babanın yaşı (yıl)	r	0.195**	0.257**	-0.193**	-0.039	-0.006
	p	0.003	0.000	0.004	0.563	0.925
Çocuğun doğum ağırlığı (g)	r	0.378**	0.308**	0.051	0.267**	-0.041
	p	0.000	0.000	0.450	0.000	0.542
Anne BKİ (kg/m ²)	r	-0.003	-0.178**	-0.398**	-0.215**	-0.074
	p	0.969	0.008	0.000	.001	0.268
Baba BKİ (kg/m ²)	r	0.133*	-0.122	0.168*	0.163*	0.012
	p	0.046	0.067	0.012	0.014	0.857
EBTA toplam puan	r	0.097	0.033	1	0.248**	0.088
	p	0.148	0.627		0.000	0.191
ÇYDA toplam puan	r	-0.073	-0.246**	0.248**	1	0.018
	p	0.276	0.000	0.000		0.785
DZDÖ toplam puan	r	0.001	-0.039	0.088	0.018	1
	p	0.991	0.563	0.191	0.785	

*p<0.05 **p<0.01

Tartışma

Bu çalışmada ebeveynlerin besleme ve beslenme davranışları ile duygusal zeka düzeylerinin; çocukların ağırlık denetimi, yeme davranışları üzerine inançları ve tutumlarının değerlendirilmesine yönelik yapılmıştır.

Bazı kesitsel çalışmalar; ebeveyn eğitimi, BKİ'si, sağlık ve psikolojik faktörler ile çocukların BKİ'leri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. "Gençlerde Aşırı Kilo Alımının Önlenmesine Yönelik Avrupa Enerji Dengesi Araştırması" (ENERGY) projesi, ebeveyn eğitiminin arttıkça çocukların fazla kilolu veya obez olma

olasılığının düşük olduğunu gözlemlemişlerdir (22-24). Bu çalışmada annelerin BKİ değerinin normal grupta olduğu, babaların ise hafif şişman grubunda olduğu; ebeveynlerin eğitim seviyeleri arttıkça BKİ değerlerinin azaldığı saptanmıştır. Literatürdeki çalışmalara benzer olarak bu çalışma da da ebeveyn eğitim seviyesi ile ebeveyn BKİ'lerinin ters ilişkisi olduğunu fakat çelişkili sonuçlara da rastlandığı gözlemlenmektedir (25, 26).

İstanbul'da 6-16 yaş aralığındaki 128 çocuğun katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırmada, cesaretlendirici besleme davranışının genel olarak anne eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte arttığı sonucuna varılmıştır (27). Bu çalışmada annenin eğitim durumu lisansüstü mezunu olanların ve babanın eğitim durumu ilköğretim mezunu olanların EBTA ve ÇYDA puanları daha yüksek bulunmuştur. Türkiye'de 260 çocuğun (kız:132, erkek:128) annelerinin katıldığı bir çalışmada EBTA'dan alınan puanlara göre, annelerin daha çok kontrollü ve teşvik edici beslenme tarzına yöneldikleri ve en az duygusal besleme tarzını kullandıkları; çocuğunu zayıf algılayan anneler için "duygusal, teşvik edici beslenme", 0-6 ay arası çocuğunu emziren anneler için "araşsal beslenme" puanlarının daha yüksek olduğu ayrıca ebeveynlerin beslenme tarzları sosyodemografik ve antropometrik özelliklerden etkilendikleri görülmüştür. Ebeveyn besleme şekli ile çocuğun ağırlığı arasındaki ilişkisinin belirlenmesi için uzun süreli gözlemsel ve geniş örneklemli çalışmaların yapılması önerilmektedir (18). Bu çalışmada; annenin eğitim durumu ile EBTA tüm alt ölçekleri arasında anlamlı farklar bulunmuştur ($p<0.05$). Anne, baba ve çocuğun BKİ'leri ile EBTA puanları alt ölçeklerinden toleranslı kontrol, yemeye teşvik/cesaretlendirici ve enstrümantel beslenme alt ölçekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Çocuğun cinsiyeti ile toleranslı kontrol ve yemeye teşvik/cesaretlendirici alt ölçekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Anne BKİ değeri ≥ 30 ve baba BKİ değeri 18.5-24.9 arasında olanların EBTA puanı en düşük bulunmuştur. Annenin yaşı ile çocuğun vücut ağırlığı, boy uzunluğu EBTA puanları arasında pozitif yönde; babanın yaşı ile çocuğun vücut ağırlığı, boy uzunluğu arasında pozitif yönde; EBTA puanları ile arasında negatif yönde ilişki tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin BKİ'leri ile beslenme davranışları, sosyo-ekonomik durumları, kültürel ve demografik özellikleri, yiyeceklere ulaşma imkanları gibi faktörler, yaşanılan bölge ve sosyo-kültürel özelliklere bağlı olarak çocukların ağırlık durumunu etkileyebilir. Önceki araştırmalar, düşük ebeveyn eğitim seviyesi ve düşük sosyo-ekonomik seviyenin, yüksek ebeveyn BKİ'leri ile çocuklarda obezite riskinin daha yüksek olduğunu göstermiştir (28, 29). Bu çalışmada, annenin eğitim durumu ile ÇYDA puanları alt ölçeklerinden gıdadan keyif alma dışında tüm alt ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Baba eğitim durumu ile ÇYDA puanları alt ölçeklerinden gıda

heveslisi dışında tüm alt ölçekler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Anne, baba ve çocuğun BKİ'leri ile ÇYDA puanları alt ölçekleri arasında gıdadan keyif alma, içme tutkusu, tokluk heveslisi, yavaş yeme, duygusal yeme ve yemek seçiciliği alt ölçekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmiştir ($p<0.05$). Anne BKİ değeri ≥ 30 ve baba BKİ değeri 25-29.9 arasında olanların ÇYDA anket puanı en düşük bulunmuştur. Baba BKİ'sine göre, gıda heveslisi, duygusal aşırı yeme ve yemek seçiciliği alt boyutlarında farklılaşma olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Literatürdeki çalışmalarda; duygusal zekâ düzeylerinin orta seviyede olduğu saptanan çalışmalara karşıt olarak düşük seviyede olduğu saptanan çalışmalara da rastlanılmaktadır (30, 31). Bu araştırmada öğrencilerin duygusal zekâ ortalamasının "düşük düzeyde" olduğu saptanmıştır. Cinsiyete göre bakıldığında; DZDÖ puanlarında tutarsızlık olduğu gözlemlenmiştir (32, 33). Bu çalışma sonuçlarındaki farklılığın, araştırma yapılan grubunun kültürel farklılıklara sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Bu çalışmada da cinsiyete göre farklılık yoktur. BKİ'lere göre bakıldığında yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmada anne BKİ değeri ≥ 30 ve baba BKİ değeri 18.5-24.9 olanlar ve çocuk BKİ-Z skor normal ve obez olanların DZDÖ puanı en düşük bulunmuştur.

Çalışmada; ailede tek çocuk bulunanların, normal ağırlıkta olduklarını düşünenlerin ve ev ortamında çocuğun beslenmesiyle genellikle ilgilenen anne-baba olanların tüm ölçeklerde yüksek puanlar aldığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda, EBTA puanları ile ÇYDA puanları arasında pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Ancak, bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırma sadece bir ildeki anaokulu öğrencileri ve ebeveynleri üzerinde yürütülmüştür; bu nedenle elde edilen sonuçlar sadece bu okullardaki öğrenciler ve ebeveynlerle sınırlıdır. Ayrıca Türkçe literatürde bu konu ile ilgili çalışmaların sınırlı olması nedeniyle bulgular yeterince tartışılmamıştır.

Sonuç olarak, çalışma bulgularına göre; ebeveynlerin ve çocukların yeme davranışları; anne-baba eğitim durumları, aile büyükleriyle bir arada yaşama durumu, çocuk sayısı, beden ağırlığı hakkındaki düşünceler, ebeveynlerin sigara içme durumu, anne-baba BKİ sınıfları, çocuğun cinsiyeti, ev ortamında beslenmeyle ilgilenen kişi gibi çevresel faktörlerden etkilenebilir. Çocuklarda beslenme davranışlarını geliştirmeyi amaçlayan programlarda, bölgeye özgü girişimler planlamak, ebeveynlere çocuk yeme davranışlarını geliştiren uygulamalara odaklanmak, obeziteyi önlemeye ve tedaviye yönelik programları öncelikli olarak ele almak, okul sağlığı alanında çalışan sağlık profesyonellerinin çocukların beslenme davranışını geliştirici ve obeziteyi önleyici girişimlere öncelik vermesi önerilmektedir. Gelecekte yapılacak daha kapsamlı çalışmalarda bu önerilerin desteklenmesi düşünülmektedir.

Kaynaklar

- World Health Organization. "Healthy diet. 2020". <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/healthy-diet/> 25.03.2021.
- Alper Z, Ercan İ, Uncu Y. A meta-analysis and an evaluation of trends in obesity prevalence among children and adolescents in Turkey: 1990 through 2015. *J Clin Res Pediatr Endocrinol* 2018;10(1):59-67.
- Yıldırım F, Sadak E. Modern çağın sorunu olarak "çocukluk çağı obezitesi": Sosyal hizmet uzmanı ve diyetisyen işbirliğinin önemi. *Bes Diy Derg* 2020;48(1):83-90.
- Moszak M, Szulińska M, Bogdański P. You are what you eat—The relationship between diet, microbiota, and metabolic disorders: A review. *Nutrients* 2020;12:1096.
- Cohen JFW, Gorski MT, Gruber SA, Kurdziel LBF, Rimm EB. The effect of healthy dietary consumption on executive cognitive functioning in children and adolescents: A systematic review. *Br J Nutr* 2016;116:989-1000.
- Scaglioni S, De Cosmi V, Ciappolino V, et al. Factors influencing children's eating behaviours. *Nutrients* 2018;10:706.
- Ontai LL, Sitnick SL, Shilts MK, Townsend MS. My child at mealtime: A visually enhanced self-assessment of feeding styles for low-income parents of preschoolers. *Appetite* 2016;99:76-81.
- Mais LA, Warkentin S, Latorre MD, Carnell S, Taddei JA. Parental feeding practices among Brazilian school-aged children: associations with parent and child characteristics. *Front Nutr* 2017;4:6.
- Moore ES, Wilkie WL, Desrochers DM. All in the family? Parental roles in the epidemic of childhood obesity. *J Consum Res* 2017;43:824-859.
- Hidalgo-Mendez J, Power TG, Fisher JO, O'Connor TM, Hughes SO. Child weight status and accuracy of perceived child weight status as predictors of Latina mothers' feeding practices and styles. *Appetite* 2019;142:104378.
- Karaman M. Edirne İl Merkezindeki Anaokulu Çocuklarının Ebeveynlerinin Obezite Bilgi, Algı ve Tutumlarının Çocukluk Çağı Obezitesine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi; 2020.
- Yılmaz M, Kundakçı GA, Dereli F, Oztornacı BO, Cetişli NE. İlköğretim öğrencilerinde yaş ve cinsiyete göre obezite ve ilişkili özellikler: Obezite ve ilişkili faktörler. *Güncel Pediatr* 2019;17(1):127-140.
- Daniels LA. Feeding practices and parenting: A pathway to child health and family happiness. *Ann Nutr Metab* 2019;74(2):29-42.
- Müren HM, Yasin HŞ. Çocukluk çağında obezitenin öncülleri hakkında bir derleme. *Türk Psikol Yaz* 2021;24(48):109-128.
- Çalışkan Z, Koç ET. Okul öncesi çocuklarda ebeveyn besleme tarzı ve etkileyen faktörler. *Türkiye Klin J Nurs Sci* 2020;12(4).
- Aimé A, Fuller-Tyszkiewicz M, Dion J, Markey CH, Strodl E. Body image, body satisfaction, weight bias, and appearance comparison in emerging adults: A cross-validation study across eight countries. *Body Image* 2020;35:320-332.
- McCabe M, Tatangelo G, Watson B, Fuller-Tyszkiewicz M. Development and testing of a model for risk and protective factors for eating disorders and higher weight among emerging adults: A study protocol. *Body Image* 2019;31:139-149.
- Wardle J, Sanderson S, Guthrie CA, Rapoport L, Plomin R. Parental feeding style and the intergenerational transmission of obesity risk. *Obes Res* 2002;10(6):453-462.
- Özçetin M, Yılmaz R, Erkorkmaz Ü, Esmeray H. EBTA geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Pediatri Arş* 2010;45(2):124-131.
- Yılmaz R, Erkorkmaz Ü. Adaptation study of the Turkish Children's Eating Behavior Questionnaire. *Anatolian J Psychiatry* 2011;12:287-294.
- Ergin FE. Üniversite Öğrencilerinin Sahip Oldukları Duygusal Zeka Düzeyi İle 16 Kişilik Özelliği Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.
- Ayala-Marín AM, Iguacel I, Miguel-Etayo PD, Moreno LA. Consideration of social disadvantages for understanding and preventing obesity in children. *Front Public Health* 2020;8:423.
- Seum T, Meyrose AK, Rabel M, Schienkiewitz A, Ravens-Sieberer U. Pathways of parental education on children's and adolescent's body mass index: the mediating roles of behavioral and psychological factors. *Front Public Health* 2022;10:763789.
- Gray LA, Hernandez Alava M, Kelly MP, Campbell MJ. Family lifestyle dynamics and childhood obesity: Evidence from the Millennium Cohort Study. *BMC Public Health* 2018;18(1):1-15.
- Pehlivan E. Sağlıklı genç erişkinler ve ebeveynlerinin fiziksel aktivite profillerinin karşılaştırılması. *Sağlık Profesyonelleri Araştırma Dergisi* 2020;2(2):54-59.
- Moschonis G, Siopis G, Anastasiou C, et al. Prevalence of childhood obesity by country, family socio-demographics and parental obesity in Europe: The feel diabetes study. *Nutrients* 2022;14(9):1830.
- Bozdemir E, Burcu U, Alphan ME. Amatör ritmik cimnastik yapan çocukların beslenme alışkanlıkları ile ebeveyn besleme tarzı arasındaki ilişkinin saptanması. *Spor Perform Araşt Derg* 2021;12(2):156-173.
- Contreras DA, Martoccio TL, Brophy-Herb HE, et al. Rural-urban differences in body mass index and obesity-related behaviors among low-income preschoolers. *J Public Health (Oxf)* 2021;43(4):e637-e644.
- Sedibe MH, Pisa PT, Feeley AB, et al. Dietary habits and eating practices and their association with overweight and obesity in rural and urban black South African adolescents. *Nutrients* 2018;10(2):145.
- Aydın Ş, İmir ÜHM. Ergenlerin duygusal zeka düzeyleri ile sosyal görünüş kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Univ Sos Bil Derg* 2023;25(2).

31. Sánchez-Núñez MT, García-Rubio N, Fernández-Berrocal P, Latorre JM. Emotional intelligence and mental health in the family: the influence of emotional intelligence perceived by parents and children. *Int J Environ Res Public Health* 2020;17(17):6255.
32. Lebni JY, Togholi R, Abbas J, et al. A study of internet addiction and its effects on mental health: A study based on Iranian university students. *J Educ Health Promot* 2020;9(1):205.
33. Süslü G. Bireylerin Çocukluk Çağı Travmalarının Duygusal Zeka Düzeyleri ve Kişiler Arası İletişim Tarzları ile İlişkilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2020.